Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (czwarta izba)

z dnia 9 stycznia 2025 r. * [i]

Odesłanie prejudycjalne – Współpraca wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych – Dyrektywa 2014/41/UE – Europejski nakaz dochodzeniowy w sprawach karnych – Zakres przedmiotowy stosowania – Pojęcie „czynności dochodzeniowej” – Doręczenie postanowienia o postawieniu w stan oskarżenia wraz z postanowieniem o tymczasowym aresztowaniu oraz zobowiązaniem do złożenia poręczenia majątkowego – Przesłuchanie osoby, której postawiono zarzuty

W sprawie C-583/23 [Delda] [i]

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Cour de cassation (sąd kasacyjny, Francja) postanowieniem z dnia 19 września 2023 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 22 września 2023 r., w postępowaniu w przedmiocie uznawania i wykonywania europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych dotyczącego

AK,

przy udziale:

Ministère public,

TRYBUNAŁ (czwarta izba),

w składzie: C. Lycourgos (sprawozdawca), prezes trzeciej izby, pełniący obowiązki prezesa czwartej izby, S. Rodin i O. Spineanu-Matei, sędziowie,

rzecznik generalny: A.M. Collins,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu AK – I. Zribi, avocate,

* Język postępowania: francuski.

[i] Niniejszej sprawie została nadana fikcyjna nazwa. Nie odpowiada ona rzeczywistej nazwie ani rzeczywistemu nazwisku żadnej ze stron postępowania.

– w imieniu rządu francuskiego – R. Bénard, B. Dourthe i B. Fodda, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu rządu niderlandzkiego – M.K. Bulterman i J.M. Hoogveld, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu Komisji Europejskiej – F. Blanc, H. Leupold i J. Vondung, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 4 października 2024 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 1 i 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/41/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych (Dz.U. 2014, L 130, s. 1).

2 Wniosek ten został złożony w ramach postępowania w przedmiocie wniosku o wykonanie we Francji europejskiego nakazu dochodzeniowego (zwanego dalej „END") wydanego przez hiszpańskie organy sądowe w odniesieniu do AK.

Ramy prawne

Prawo Unii

Konwencja z dnia 29 maja 2000 r.

3 Artykuł 5 Konwencji ustanowionej przez Radę zgodnie z art. 34 Traktatu o Unii Europejskiej o pomocy prawnej w sprawach karnych pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej (Dz.U. 2000, C 197, s. 3, zwanej dalej „konwencją z dnia 29 maja 2000 r."), zatytułowany „Wysyłanie oraz doręczanie dokumentów procesowych", stanowi w ust. 1:

„Każde państwo członkowskie przesyła osobom znajdującym się na terytorium innego państwa członkowskiego przeznaczone dla nich dokumenty procesowe, bezpośrednio drogą pocztową".

Dyrektywa 2014/41

4 Motyw 25 dyrektywy 2014/41 stanowi:

„W niniejszej dyrektywie zawarto zasady przeprowadzania czynności dochodzeniowej na wszystkich – łącznie z fazą sądową – etapach postępowania karnego, w razie potrzeby z udziałem danej osoby, w celu gromadzenia materiału dowodowego. Na przykład END może zostać wydany z myślą o tymczasowym przekazaniu danej osoby do państwa wydającego lub o przeprowadzeniu przesłuchania z wykorzystaniem wideokonferencji. Jednak gdy dana osoba ma zostać przekazana do innego państwa członkowskiego w celu prowadzenia przeciwko niej postępowania, w tym gdy

osoba ta ma być postawiona przed sądem, należy wydać europejski nakaz aresztowania (ENA) zgodnie z decyzją ramową Rady 2002/584/WSiSW [z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz.U. 2002, L 190, s. 1)]".

5 Artykuł 1 ust. 1 tej dyrektywy przewiduje:

„[END] to orzeczenie sądowe wydane lub zatwierdzone przez organ wymiaru sprawiedliwości jednego państwa członkowskiego (zwanego dalej »państwem wydającym«) w celu wezwania innego państwa członkowskiego (zwanego dalej »państwem wykonującym«) do przeprowadzenia jednej lub kilku określonych czynności dochodzeniowych w celu uzyskania materiału dowodowego zgodnie z niniejszą dyrektywą.

END można także wydać w celu uzyskania materiału dowodowego, którym właściwe organy państwa wykonującego już dysponują".

6 Artykuł 3 wspomnianej dyrektywy stanowi:

„END podlega każda czynność dochodzeniowa poza utworzeniem wspólnego zespołu dochodzeniowo-śledczego oraz gromadzeniem materiału dowodowego w ramach takiego zespołu dochodzeniowo-śledczego, przewidzianego w art. 13 Konwencji [z dnia 29 maja 2000 r.] oraz w decyzji ramowej Rady 2002/465/WSiSW [z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych (Dz.U. 2002, L 162, s. 1)], z wyjątkiem przypadków, gdy czynności te podejmowane są w celu zastosowania art. 13 ust. 8 [tejże] konwencji oraz art. 1 ust. 8 decyzji ramowej 2002/465/WSiSW".

7 Artykuł 9 dyrektywy 2014/41 przewiduje:

„1. Organ wykonujący uznaje END przekazany zgodnie z niniejszą dyrektywą, nie wymagając dopełnienia żadnych dodatkowych formalności oraz zapewnia jego wykonanie w taki sam sposób i w takim samym trybie, jak w przypadku gdyby dana czynność dochodzeniowa została zarządzona przez organ państwa wykonującego, chyba że ten organ wykonujący powołuje się na jedną z podstaw odmowy uznania lub wykonania lub jedną z podstaw odroczenia przewidzianych w niniejszej dyrektywie.

2. O ile niniejsza dyrektywa nie stanowi inaczej, organ wykonujący dopełnia formalności i procedur wyraźnie wskazanych przez organ wydający, pod warunkiem że takie formalności i procedury nie są sprzeczne z podstawowymi zasadami prawa państwa wykonującego.

[…]

6. Aby ułatwić skuteczne stosowanie niniejszego artykułu, organ wydający i organ wykonujący mogą konsultować się ze sobą wszelkimi odpowiednimi sposobami".

8 Artykuł 10 tej dyrektywy stanowi w ust. 1 i 2:

„1. Organ wykonujący stosuje w miarę możliwości inną czynność dochodzeniową niż wskazana w END, gdy:

a) czynność dochodzeniowa wskazana w END nie istnieje w prawie państwa wykonującego; albo

b) czynność dochodzeniowa wskazana w END nie byłaby dopuszczalna w podobnej sprawie krajowej.

2. Bez uszczerbku dla art. 11, ust. 1 nie ma zastosowania do następujących czynności dochodzeniowych, które muszą być zawsze dostępne na mocy prawa krajowego państwa wykonującego:

[…]

c) przesłuchanie świadka, biegłego, ofiary, podejrzanego lub oskarżonego lub osoby trzeciej na terytorium państwa wykonującego;

[…]”.

9 Zgodnie z art. 13 wspomnianej dyrektywy:

„1. W wyniku wykonania END organ wykonujący przekazuje państwu wydającemu bez zbędnej zwłoki pozyskany lub będący już w posiadaniu właściwych organów państwa wykonującego materiał dowodowy.

Jeżeli wystąpiono o to w END i jeżeli możliwość taką dopuszcza prawo państwa wykonującego, materiał dowodowy przekazuje się natychmiast właściwym organom państwa wydającego, które pomagają w wykonaniu END zgodnie z art. 9 ust. 4.

[…]

4. Gdy przedmioty, dokumenty lub dane mają znaczenie także dla innych postępowań, organ wykonujący może, na wyraźny wniosek i po konsultacjach z organem wydającym, tymczasowo przekazać ten materiał dowodowy pod warunkiem jego zwrotu do państwa wykonującego, gdy tylko przestanie on być potrzebny w państwie wydającym lub w każdym innym momencie uzgodnionym między właściwymi organami”.

10 Artykuł 15 ust. 1 tej samej dyrektywy stanowi:

„Uznanie lub wykonanie END w państwie wykonującym można odroczyć, jeżeli:

[…]

b) odnośne przedmioty, dokumenty lub dane są już wykorzystywane w innym postępowaniu – dopóki nie będą już one w nim potrzebne”.

11 Zgodnie z art. 22 ust. 1 dyrektywy 2014/41:

„END można wydać w celu tymczasowego przekazania osoby pozbawionej wolności w państwie wykonującym w związku z przeprowadzeniem czynności dochodzeniowej służącej gromadzeniu materiału dowodowego, która to czynność wymaga obecności tej osoby na terytorium państwa wydającego, pod warunkiem że osoba ta zostanie odesłana z powrotem w terminie określonym przez państwo wykonujące”.

12 Artykuł 23 ust. 1 tej dyrektywy ma następujące brzmienie:

„END można wydać po to, aby osoba pozbawiona wolności w państwie wydającym została tymczasowo przekazana do celów przeprowadzenia czynności dochodzeniowej mającej na celu zgromadzenie materiału dowodowego, która to czynność wymaga obecności tej osoby na terytorium państwa wykonującego".

13 Zgodnie z art. 24 ust. 1 wspomnianej dyrektywy:

„Jeżeli dana osoba znajduje się na terytorium państwa wykonującego i musi zostać przesłuchana w charakterze świadka lub biegłego przez właściwy organ państwa wydającego, organ wydający może wydać END w celu przesłuchania świadka lub biegłego z wykorzystaniem wideokonferencji lub innej formy przekazu audiowizualnego, zgodnie z ust. 5–7.

Organ wydający może wydać END również w celu przesłuchania podejrzanego lub oskarżonego z wykorzystaniem wideokonferencji lub innej formy przekazu audiowizualnego".

14 Formularz europejskiego nakazu dochodzeniowego, zawarty w załączniku A do tej samej dyrektywy, zawiera między innymi rubrykę zatytułowaną „[ż]ądana(-e) czynność(-ci) dochodzeniowa(-e)", w której mieści się szereg pól do zaznaczenia, w tym pole „przesłuchanie świadka lub podejrzanego", oraz rubrykę zatytułowaną „Powody wydania END", w której organ sądowy państwa wydającego ma przedstawić względy, które zdecydowały o wydaniu END.

Prawo francuskie

15 Artykuł 694-16 code de procédure pénale (kodeksu postępowania karnego) stanowi:

„[END] jest orzeczeniem sądowym wydanym przez państwo członkowskie, zwane państwem wydającym, zawierającym wniosek do innego państwa członkowskiego, zwanego państwem wykonującym, przekazywanym przy użyciu formularzy wspólnych dla wszystkich państw, o przeprowadzenie na jego terytorium, w określonym terminie, czynności dochodzeniowych mających na celu uzyskanie dowodów dotyczących przestępstwa lub przekazanie dowodów już przez to państwo posiadanych.

Celem nakazu dochodzeniowego może być również tymczasowe zapobieżenie zniszczeniu, przekształceniu, usunięciu, przekazaniu lub pozbyciu się materiału, który może być wykorzystany jako dowód.

Jego celem może być także tymczasowe przekazanie do państwa wydającego osoby pozbawionej wolności w państwie wykonującym celem umożliwienia przeprowadzenia w państwie wydającym czynności procesowej wymagającej obecności tej osoby lub tymczasowe przekazanie osoby pozbawionej wolności w państwie wydającym do państwa wykonującego do celów przeprowadzenia wnioskowanej czynności dochodzeniowej.

Dowody, o których mowa w dwóch pierwszych akapitach, mogą również dotyczyć naruszenia przez osobę obowiązków wynikających z wyroku skazującego, nawet jeżeli naruszenie to nie stanowi przestępstwa".

16 Artykuł 696-44 code de procédure pénale przewiduje:

„W przypadku postępowania karnego prowadzonego za granicą, jeżeli zagraniczny rząd uzna za niezbędne doręczenie dokumentu procesowego lub orzeczenia osobie zamieszkałej na terytorium

francuskim, dokument jest przekazywany w sposób przewidziany w art. 696-8 i 696-9, w razie potrzeby wraz z tłumaczeniem na język francuski. Doręczenie osobiste następuje na wniosek prokuratury. Oryginał dokumentu stwierdzającego doręczenie jest przekazywany w tym samym trybie wnioskującemu rządowi".

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

17 W dniu 1 marca 2021 r. hiszpańskie organy sądowe wydały END, skierowany do francuskich organów sądowych, celem doręczenia AK, przebywającej w areszcie we Francji, postanowienia o postawieniu jej w stan oskarżenia wydanego w dniu 30 września 2009 r. przez Juzgado Central de Instrucción nº 4 de la Audiencia Nacional (centralny sąd śledczy nr 4 wysokiego sądu krajowego, Hiszpania) i umożliwienia jej, w obecności jej obrońcy, „przedstawienia wszelkich informacji, dowodów i oświadczeń dotyczących odnośnych czynów". Do postanowienia tego załączone było również postanowienie o tymczasowym aresztowaniu oraz zobowiązanie do złożenia poręczenia majątkowego w wysokości 30 000 EUR.

18 W dniu 19 lipca 2021 r. sędzia śledczy tribunal judiciaire de Paris (sądu rejonowego w Paryżu, Francja) doręczył AK, w obecności jej obrońcy, wspomniane postanowienie o postawieniu w stan oskarżenia oraz wręczył zarówno zainteresowanej, jak i jej obrońcy kopię tego postanowienia w języku hiszpańskim i odebrał od zainteresowanej wyjaśnienia, a czynności te zostały zaprotokołowane. W dniu 20 lipca 2021 r. AK wniosła do cour d'appel de Paris (sądu apelacyjnego w Paryżu, Francja) skargę o stwierdzenie nieważności tego przesłuchania, podnosząc, że wniosek hiszpańskich organów nie stanowił END w rozumieniu art. 694-16 code de procédure pénale.

19 W dniu 20 kwietnia 2022 r. cour d'appel de Paris (sąd apelacyjny w Paryżu) oddalił tę skargę, orzekając w szczególności, że hiszpańskie organy sądowe wnosiły nie tylko o doręczenie AK postanowienia o postawieniu w stan oskarżenia, ale także o umożliwienie jej „przedstawienia wszelkich informacji, dowodów i oświadczeń dotyczących odnośnych czynów". Sąd ten wskazał również, po pierwsze, że orzeczenie hiszpańskich organów sądowych uściślało, w rubryce „Powody wydania END", iż czynności, o których wykonanie wnioskowały te organy, wpisują się „w ramy weryfikacji popełnienia czynów oraz wszelkich okoliczności, które mogą mieć wpływ na ich kwalifikację i na winę sprawców przestępstwa", a po drugie, że chociaż organy te nie zaznaczyły pola „przesłuchanie podejrzanego lub oskarżonego" w rubryce „[ż]ądana(-e) czynność(-ci) dochodzeniowa(-e)", to wyraźnie domagały się, aby wyjaśnienia AK w sprawie czynów, o których popełnienie jest ona podejrzana, zostały od niej odebrane w formie protokołu. Cour d'appel de Paris (sąd apelacyjny w Paryżu) stwierdził na tej podstawie, że wnioskując, aby zainteresowana przedstawiła, w obecności swojego obrońcy i z poszanowaniem prawa do obrony, swoje stanowisko w sprawie okoliczności faktycznych, hiszpańskie organy sądowe zwróciły się także o przeprowadzenie dochodzeń mających na celu uzyskanie dowodów dotyczących przestępstwa.

20 AK wniosła skargę kasacyjną od tego wyroku do Cour de cassation (sądu kasacyjnego, Francja), który jest sądem odsyłającym w niniejszej sprawie. Podniosła ona, że wydanie END nie może mieć na celu zaznajomienia z zarzutami przeciwko danej osobie i powiadomienia jej o wniesieniu aktu oskarżenia do właściwego sądu, ponieważ takie powiadomienie wchodzi w zakres innych instrumentów współpracy sądowej, w szczególności art. 696-44 code de procédure pénale.

21 W ramach postępowania przed Cour de cassation (sądem kasacyjnym) rzecznik generalny przy tym sądzie twierdził natomiast, że orzeczenie wydane przez hiszpańskie organy sądowe obejmuje czynności dochodzeniowe nierozerwalnie związane z doręczeniem AK postanowienia o postawieniu jej w stan oskarżenia i z odebraniem przez sędziego jej wyjaśnień w obecności jej obrońcy, celem zagwarantowania poszanowania prawa do obrony, i że to orzeczenie miało tym samym na celu przeprowadzenie czynności dochodzeniowych służących uzyskaniu dowodów dotyczących przestępstwa.

22 Sąd odsyłający, który podkreśla, że dyrektywa 2014/41 została transponowana do francuskiego porządku prawnego na mocy art. 694-15 i nast. code de procédure pénale, zwraca uwagę, że Trybunał nie wypowiedział się dotąd w przedmiocie materialnego zakresu stosowania END, a konkretniej rzecz ujmując, w przedmiocie tego, czy obejmuje on doręczenie aktu o postawieniu w stan oskarżenia wraz z postanowieniem o tymczasowym aresztowaniu oraz zobowiązaniem do złożenia poręczenia majątkowego.

23 W tych okolicznościach Cour de cassation (sąd kasacyjny, Francja) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 1 i 3 dyrektywy 2014/41 należy interpretować w ten sposób, że uprawniają one organ wymiaru sprawiedliwości państwa członkowskiego do wydawania lub zatwierdzania [END] mającego na celu, po pierwsze, doręczenie osobie, której postawiono zarzuty, postanowienia o postawieniu w stan oskarżenia, zawierającego ponadto nakaz osadzenia w zakładzie karnym lub areszcie oraz zobowiązanie do złożenia poręczenia majątkowego, [a] po drugie, przesłuchanie tej osoby, aby mogła ona, w obecności swojego adwokata, zgłosić wszelkie istotne uwagi dotyczące okoliczności faktycznych przedstawionych we wspomnianym akcie oskarżenia?”.

Postępowanie przed Trybunałem

24 W odpowiedzi na wniosek o udzielenie informacji skierowany przez Trybunał w dniu 27 października 2023 r. sąd odsyłający wskazał w dniu 23 listopada 2023 r., po pierwsze, że AK została przekazana hiszpańskim organom sądowym w dniu 9 września 2022 r., w ramach wykonania trzech wyroków wydanych przez cour d’appel de Paris (sąd apelacyjny w Paryżu) w dniach 26 września 2018 r. i 9 października 2019 r., a po drugie, że protokół z przesłuchania z dnia 19 lipca 2021 r. został przekazany hiszpańskim organom sądowym.

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

25 Poprzez swoje pytanie sąd odsyłający zmierza zasadniczo do ustalenia, czy art. 1 i 3 dyrektywy 2014/41 należy interpretować w ten sposób, że orzeczenie, na podstawie którego organ sądowy jednego państwa członkowskiego zwraca się do organu sądowego drugiego państwa członkowskiego, po pierwsze, o dokonanie doręczenia zainteresowanej osobie postanowienia o postawieniu jej w stan oskarżenia wraz z postanowieniem o tymczasowym aresztowaniu oraz zobowiązaniem do złożenia poręczenia majątkowego, a po drugie, o umożliwienie tej osobie przedstawienia wyjaśnień w przedmiocie okoliczności ujętych w tym postanowieniu, stanowi czynność dochodzeniową, która może być przedmiotem END w rozumieniu tej dyrektywy.

26 Zgodnie z art. 1 dyrektywy 2014/41 END jest orzeczeniem sądowym wydanym lub zatwierdzonym przez organ wymiaru sprawiedliwości wydającego państwa członkowskiego w celu wezwania wykonującego państwa członkowskiego do przeprowadzenia jednej lub kilku określonych

czynności dochodzeniowych w celu uzyskania materiału dowodowego. Jeśli chodzi o art. 3 tej dyrektywy, stanowi on, że END podlega każda czynność dochodzeniowa co do zasady poza utworzeniem wspólnego zespołu dochodzeniowo-śledczego oraz gromadzeniem materiału dowodowego w ramach takiego zespołu.

27 W tym względzie należy zauważyć w pierwszej kolejności, że dyrektywa 2014/41 nie zawiera definicji pojęcia „czynności dochodzeniowej" w rozumieniu jej art. 1 i 3 ani też odesłania do prawa państw członkowskich celem zdefiniowania tego pojęcia. Pojęciu temu należy zatem nadawać w prawie Unii autonomiczną wykładnię, uwzględniającą nie tylko brzmienie jego przepisów, ale także ich kontekst i cele realizowane przez uregulowanie, którego stanowią one część [zob. podobnie wyrok z dnia 30 kwietnia 2024 r., M.N. (EncroChat), C-670/22, EU:C:2024:372, pkt 109].

28 Po pierwsze, jeśli chodzi o brzmienie art. 1 i 3 dyrektywy 2014/41, pojęcie „czynności dochodzeniowej" do celów ścigania odsyła, w potocznym rozumieniu, do wszelkich czynności wyjaśniających podjętych w celu ustalenia popełnienia czynu karalnego, okoliczności, w których został on popełniony, oraz tożsamości jego sprawcy. Za wykładnią tą przemawia stwierdzenie zawarte między innymi w owym art. 1, zgodnie z którym czynność dochodzeniowa musi służyć uzyskaniu przez wydające państwo członkowskie „materiału dowodowego".

29 Po drugie, jak zauważył co do istoty rzecznik generalny w pkt 28–30 opinii, kontekst, w który wpisują się art. 1 i 3 dyrektywy 2014/41, potwierdza tę wykładnię.

30 Przede wszystkim bowiem art. 10 ust. 2 dyrektywy 2014/41, a także jej art. 24–31 wymieniają szereg czynności dochodzeniowych, a wszystkie z nich służą uzyskaniu danych celem ustalenia czynów lub tożsamości sprawcy.

31 Następnie z art. 22 i 23 tej dyrektywy wynika, że END można wydać również w celu przekazania osoby pozbawionej wolności, przy czym artykuły te uściślają, że takie przekazanie może mieć miejsce tylko do celów przeprowadzenia czynności dochodzeniowej służącej gromadzeniu materiału dowodowego, która to czynność wymaga obecności tej osoby na terytorium państwa członkowskiego, które wnosi o takie przekazanie. Z motywu 25 wspomnianej dyrektywy wynika natomiast, że kiedy zainteresowana osoba ma zostać przekazana do innego państwa członkowskiego w celu prowadzenia przeciwko niej postępowania, w tym gdy osoba ta ma być postawiona przed sądem, należy wydać względem niej europejski nakaz aresztowania, który nie może zostać zastąpiony przez END.

32 Wreszcie z art. 13 i 15 dyrektywy 2014/41 wynika, że celem wydania END jest przekazanie pozyskanego lub będącego już w posiadaniu organów wykonującego państwa członkowskiego materiału dowodowego wydającemu państwu członkowskiemu (zob. podobnie wyrok z dnia 2 września 2021 r., Finanzamt für Steuerstrafsachen und Steuerfahndung Münster, C-66/20, EU:C:2021:670, pkt 41). Celem czynności dochodzeniowej jest więc ostatecznie przekazanie przez wykonujące państwo członkowskie materiału dowodowego wydającemu państwu członkowskiemu, przy czym taki materiał stanowią, zgodnie z art. 13 ust. 4 i art. 15 ust. 1 lit. b) tej dyrektywy, przedmioty, dokumenty lub dane.

33 Po trzecie, wspomnianą wykładnię pojęcia „czynności dochodzeniowych" potwierdza także cel realizowany przez dyrektywę 2014/41.

34 Z jednej strony celem tej dyrektywy jest bowiem zastąpienie rozdrobnionych i skomplikowanych przepisów o gromadzeniu materiału dowodowego w sprawach karnych o charakterze transgranicznym poprzez ustanowienie uproszczonego i bardziej wydajnego systemu opartego na jednym instrumencie, zwanym „END", aby uprościć i przyspieszyć współpracę sądową [wyrok z dnia 30 kwietnia 2024 r., M.N. (EncroChat), C-670/22, EU:C:2024:372, pkt 86]. Wynika z tego, że przyjmując wspomnianą dyrektywę, prawodawca Unii zamierzał ulepszyć współpracę sądową w dziedzinie pozyskiwania dowodów w transgranicznych sprawach karnych.

35 Z drugiej strony realizowany przez dyrektywę 2014/41 cel w postaci uproszczonej i skutecznej współpracy sądowej wymaga prostej i jednoznacznej identyfikacji kluczowych elementów mechanizmu END [zob. podobnie wyrok z dnia 2 marca 2023 r., Staatsanwaltschaft Graz (Urząd ds. przestępstw podatkowych i dochodzeń podatkowych w Düsseldorfie), C-16/22, EU:C:2023:148, pkt 43]. Tymczasem sama „czynność dochodzeniowa" należy do takich kluczowych elementów, w związku z czym wskazany cel przemawia również za prostą i potoczną definicją tego pojęcia, taką jak wskazana w pkt 28 niniejszego wyroku.

36 W drugiej kolejności należy zbadać, czy środki objęte END takim jak ten będący przedmiotem postępowania głównego stanowią czynności dochodzeniowe w rozumieniu dyrektywy 2014/41.

37 Co się tyczy, po pierwsze, wniosku organów sądowych jednego państwa członkowskiego do organów sądowych drugiego państwa członkowskiego o dokonanie doręczenia zainteresowanej osobie postanowienia o postawieniu jej w stan oskarżenia, należy zauważyć, że takie doręczenie nie może samo w sobie stanowić czynności dochodzeniowej w rozumieniu tej dyrektywy. Doręczenie takie nie ma bowiem na celu uzyskania materiału dowodowego, lecz stanowi obowiązek proceduralny służący posunięciu naprzód postępowania karnego wszczętego przeciwko osobie, której doręczenie to ma zostać dokonane. Co za tym idzie, jak zauważył rzecznik generalny w pkt 34 opinii, doręczenie takiego aktu w innym państwie członkowskim jest co do zasady regulowane nie przez wspomnianą dyrektywę, lecz przez art. 5 konwencji z dnia 29 maja 2000 r.

38 Po drugie, okoliczność, że – jak to ma miejsce w niniejszej sprawie – postanowienie o postawieniu w stan oskarżenia zostało przekazane do doręczenia wraz ze zobowiązaniem do złożenia poręczenia majątkowego, w niczym nie zmienia powyższego stwierdzenia, jako że obowiązek złożenia takiego poręczenia również nie stanowi czynności dochodzeniowej w rozumieniu dyrektywy 2014/41, jak wynika z pkt 27–35 niniejszego wyroku.

39 Jeśli chodzi, po trzecie, o postanowienie o tymczasowym aresztowaniu, które to postanowienie może zostać załączone do postanowienia o postawieniu w stan oskarżenia, z orzecznictwa Trybunału wynika, że poza przypadkami tymczasowego przekazania osób już zatrzymanych w celu przeprowadzenia czynności dochodzeniowej, o których mowa w art. 22 i 23 tej dyrektywy, END nie może godzić w prawo do wolności zainteresowanej osoby zagwarantowane w art. 6 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej [wyrok z dnia 8 grudnia 2020 r., Staatsanwaltschaft Wien (Sfałszowane polecenia przelewu bankowego), C-584/19, EU:C:2020:1002, pkt 73].

40 Wynika z tego, że poza przypadkami, o których mowa w owych art. 22 i 23, a które nie jawią się jako istotne dla niniejszej sprawy, END nie może zawierać wniosku o umieszczenie w areszcie lub utrzymania w areszcie osoby, której ten wniosek dotyczy.

41 Co się tyczy, po czwarte, wniosku o przesłuchanie osoby, wobec której zostało wydane postanowienie o postawieniu w stan oskarżenia, prawdą jest, że art. 10 ust. 2 lit. c.) i art. 24 ust. 1 akapit drugi dyrektywy 2014/41 wymieniają wyraźnie wśród czynności mogących być przedmiotem END w rozumieniu tej dyrektywy przesłuchanie podejrzanego lub oskarżonego.

42 Niemniej, jak podkreślił co do istoty rzecznik generalny w pkt 41 opinii, taki wniosek o przesłuchanie może być objęty zakresem stosowania dyrektywy 2014/41 tylko wtedy, gdy ma na celu zgromadzenie materiału dowodowego w rozumieniu tej dyrektywy. Natomiast przesłuchanie służące wyłącznie umożliwieniu oskarżonemu przedstawienia jego uwag w przedmiocie wszczętego wobec niego postępowania w sprawie postawienia w stan oskarżenia nie może zostać uznane za czynność dochodzeniową w rozumieniu wspomnianej dyrektywy. W niniejszej sprawie do sądu odsyłającego należy ustalenie dokładnego przedmiotu wniosku o przesłuchanie AK wystosowanego przez hiszpańskie organy sądowe.

43 Aby udzielić sądowi odsyłającemu kompletnej odpowiedzi, należy jeszcze uściślić przede wszystkim, że skoro ów wniosek o przesłuchanie nie miał na celu zgromadzenia materiału dowodowego, francuskie organy nie mogły z poszanowaniem prawa wykonać, w oparciu o dyrektywę 2014/41, orzeczenia wydanego przez hiszpańskie organy sądowe.

44 Gdyby natomiast wspomniany wniosek o przesłuchanie miał na celu zgromadzenie materiału dowodowego, a hiszpańskie organy sądowe zaznaczyłyby w orzeczeniu będącym przedmiotem postępowania głównego, że na mocy ich prawa krajowego przesłuchanie AK mogło mieć miejsce dopiero po doręczeniu postanowienia o postawieniu jej w stan oskarżenia, wówczas należałoby uznać, że – w drodze odstępstwa od ustaleń poczynionych w pkt 37 niniejszego wyroku – można było dochodzić takiego doręczenia w drodze END. Z art. 9 ust. 2 dyrektywy 2014/41 wynika bowiem, że organ wykonujący ma co do zasady obowiązek dopełnienia formalności i procedur wyraźnie wskazanych przez organ wydający.

45 W takim przypadku francuskie organy sądowe byłyby zatem co do zasady zobowiązane do wykonania orzeczenia będącego przedmiotem postępowania głównego – bez uszczerbku dla podstaw odmowy jego uznania lub wykonania czy też odroczenia takiego uznania lub wykonania przewidzianych w dyrektywie 2014/41 – zarówno w zakresie, w jakim dotyczyło ono doręczenia postanowienia o postawieniu AK w stan oskarżenia, jak i jej przesłuchania, z wyłączeniem wykonania postanowienia o tymczasowym aresztowaniu oraz zobowiązania do złożenia poręczenia majątkowego załączonych do tego postanowienia.

46 Takie częściowe wykonanie orzeczenia będącego przedmiotem postępowania głównego mogłoby jednak mieć miejsce wyłącznie w sytuacji, gdyby zgodnie z art. 9 ust. 6 dyrektywy 2014/41 organy francuskie potwierdziły u organów hiszpańskich, że te ostatnie nie sprzeciwiają się jedynie częściowemu wykonaniu wspomnianego wniosku.

47 Z wyrażonego w art. 4 ust. 3 akapit pierwszy TUE obowiązku lojalnej współpracy wynika bowiem, że w celu zapewnienia skutecznej współpracy w sprawach karnych organy wydające END i organy go wykonujące muszą – w celu zapewnienia skutecznej współpracy w sprawach karnych – w pełni korzystać z instrumentów przewidzianych w dyrektywie 2014/41, aby wzmacniać wzajemne zaufanie leżące u podstaw tej współpracy [zob. analogicznie wyrok z dnia 18 kwietnia 2023 r., E.D.L. (Podstawa odmowy związana z chorobą), C-699/21, EU:C:2023:295, pkt 45, 46].

48 Wreszcie, gdyby wniosek o przesłuchanie AK miał na celu zgromadzenie materiału dowodowego, a w orzeczeniu hiszpańskich organów sądowych będącym przedmiotem postępowania głównego nie figurowałoby zastrzeżenie takie jak to wspomniane w pkt 44 niniejszego wyroku, należałoby uznać – bez uszczerbku dla podstaw odmowy jego uznania lub wykonania czy też odroczenia takiego uznania lub wykonania przewidzianych w dyrektywie 2014/41 – że organy francuskie są zobowiązane do co do zasady do uwzględnienia samego tego wniosku o przesłuchanie, po uprzednim potwierdzeniu u organów hiszpańskich, że te ostatnie nie sprzeciwiają się jedynie częściowemu wykonaniu wspomnianego wniosku.

49 Z ogółu powyższych rozważań wynika, że wykładni art. 1 i 3 dyrektywy 2014/41 należy dokonywać w ten sposób, że:

– orzeczenie, na podstawie którego organ sądowy jednego państwa członkowskiego zwraca się do organu sądowego drugiego państwa członkowskiego o dokonanie doręczenia zainteresowanej osobie postanowienia o postawieniu jej w stan oskarżenia, nie stanowi jako takie END w rozumieniu tej dyrektywy;

– orzeczenie, na podstawie którego organ sądowy jednego państwa członkowskiego zwraca się do organu sądowego drugiego państwa członkowskiego o umieszczenie zainteresowanej osoby w areszcie do celów innych niż te określone w art. 22 i 23 wspomnianej dyrektywy lub o zobowiązanie tej osoby do złożenia poręczenia majątkowego, nie stanowi END w rozumieniu tej dyrektywy;

– orzeczenie, na podstawie którego organ sądowy jednego państwa członkowskiego zwraca się do organu sądowego drugiego państwa członkowskiego o umożliwienie zainteresowanej osobie przedstawienia wyjaśnień w przedmiocie okoliczności ujętych w postanowieniu o postawieniu jej w stan oskarżenia, stanowi END w rozumieniu dyrektywy 2014/41, o ile ów wniosek o przesłuchanie ma na celu zgromadzenie materiału dowodowego.

W przedmiocie kosztów

50 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (czwarta izba) orzeka, co następuje:

Artykuły 1 i 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/41/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych

należy interpretować w ten sposób, że:

– **orzeczenie, na podstawie którego organ sądowy jednego państwa członkowskiego zwraca się do organu sądowego drugiego państwa członkowskiego o dokonanie doręczenia zainteresowanej osobie postanowienia o postawieniu jej w stan oskarżenia, nie stanowi jako takie europejskiego nakazu dochodzeniowego (END) w rozumieniu tej dyrektywy;**

– **orzeczenie, na podstawie którego organ sądowy jednego państwa członkowskiego zwraca się do organu sądowego drugiego państwa członkowskiego o umieszczenie zainteresowanej osoby w areszcie do celów innych niż te określone w art. 22 i 23 wspomnianej dyrektywy lub o zobowiązanie tej osoby do złożenia poręczenia majątkowego, nie stanowi europejskiego nakazu dochodzeniowego (END) w rozumieniu tej dyrektywy;**

– **orzeczenie, na podstawie którego organ sądowy jednego państwa członkowskiego zwraca się do organu sądowego drugiego państwa członkowskiego o umożliwienie zainteresowanej osobie przedstawienia wyjaśnień w przedmiocie okoliczności ujętych w postanowieniu o postawieniu jej w stan oskarżenia, stanowi europejski nakaz dochodzeniowy (END) w rozumieniu dyrektywy 2014/41, o ile ów wniosek o przesłuchanie ma na celu zgromadzenie materiału dowodowego.**

Podpisy

[i] Punkty 17, 22, 25, 39, 40, 45, 49 i 50 w niniejszym tekście były przedmiotem zmian o charakterze językowym po pierwotnym umieszczeniu na stronie internetowej.